द्रवदानाञ्च दृश्यते षड्विधं फलम्। केदारादीनि लिङ्गानि पृथिव्यां यानि कानिचित्। तानि दृष्टा तु यत्पुण्यं तत् पुण्यं रसदर्शनादित्यादिना"। अन्यत्रापि "काशग्रादिषर्वलिङ्गेभ्यो रसलिङ्गार्चनं शिवम्। प्राप्यते येन तल्लिङ्गं भोगारोग्यामृतालयम्" इति। रसनिन्द्यायाः प्रत्ययायोऽपि दर्शितः "प्रसादाद्रसनिन्द्यायाः स्तुतावेनं स्मरेत् सुधीः। द्राक् त्यजेन्निन्द्यं नित्यं निन्द्या पूरितासुभम्" इति। तस्मादनुक्तया रीत्या दिव्यं देहं सम्प्राप्य योगाभ्यासवशात् परतत्त्वे दृष्टे पुरुषार्थप्राप्तिर्भवति। तदा "भ्रूयुगमध्यगतं यत् शिखिविद्युत्सूर्यवज्जगद्भासि। तेजोऽस्ति पुण्यदयासन्नीयति चिन्मयं ज्योतिः। परमानन्दैकरसं परमं ज्योतिःस्वभावमविकल्पम्। विगलितसकलक्लेशं शैवं शान्तं स्वसंवेद्यम्। तस्मिन्नाधाय मनः स्फुरदखिलं चिन्मयं जगत् पश्यन्। उत्पन्नकर्मबन्धो ब्रह्मत्वमिहैव चाप्नोतीति"। श्रुतिश्च "रसो वै सः रसं ह्येवायं लब्ध्वानन्दी भवतीति"। तदित्थं भवे नान्योऽस्ति भवतरणोपायो रस एवेति सिद्धम्। तथाच रसस्य परब्रह्मणा साम्यमिति प्रतिपादकः श्लोकः "यः स्यात् प्रावरणाविमोचनधियां साध्यः प्रकल्पा पुनः सम्पन्नो वहते न दीप्यति परं वैश्वानरे लाभति। जातो यद्यपरं न वेद्यति च स्वस्वात् स्वयं द्योतते सो ब्रह्मैव च दैन्यसंस्त्रिमयात् पाषादसौ पारदः" इति।

रसोत्तम पु० रस उत्तमो यस्य। सूते राजनि०।

रसोद्भव न० रसः पारद उद्भवस्यात् उद्+भू-अच् उद्भवो यस्य। १हिङ्गुले राजनि०। ५त०। २रसजाते त्रि०।

रसोपल न० रसः पारद इव उपलीयते शुभ्रत्वात् उप+ली-ड। मौक्तिके त्रिका०।

रस्त न० रस्य न। द्रव्ये उज्ज्वलद०।

रस्य न० रसाद्भुक्तान्नपरिणामादागतः यत्। १रुधिरे शब्दच० रस्यते आस्वाद्यते रस-यत्। २आस्वाद्ये त्रि०। रस्याः, "स्निग्धाः स्थिरा हृद्याः" गीता। ३पाठायां ४राज्ञायाञ्च स्त्री राजनि०।

रह गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् इदित्। रंहति अरंहीत्, "तदन्तरगतिपक्षौ रंहति संपरिष्वक्तः" शारीरकभाष्यम्

रह त्यागे भ्वा० प० सक० सेट्। रहति अरहीत्।

रह त्यागे अद० चु० उभ०सक०सेट्। रहयति ते अररहत्-त

रहस् न० रह-असुन्। १निर्जने अमरः। २गोप्ये ३याचार्य्ये ४रमणे च मेदि०। ५निर्जने अव्य०अमरः। रमन्तेऽस्मिन् रम-असुन् नस्य रः। ६विश्वासयोग्यदेशे उज्ज्वलद०।

रहस्य त्रि० रहसि भवः यत्। १गोप्ये "रहस्यमस्याः स मङ्गदिति" नैषधम्। २निर्जनभवे च ३पाठायां ४राज्ञायाञ्च स्त्री राजनि० टाप् ५नदीभेदे स्त्री मेदि०।

रहित त्रि० रह-त्यागे कर्मणि क्त। वर्जिते।

रा दाने ग्रहणे च अदा०पर०सक०अनिट्। राति अरासीत्।

रा स्त्री रा-क्यप् भावे क्विप्। १विभ्रमे २दाने एकाक्षरकोषः। कर्मणि क्विप्। ३आह्वाने शब्दर०।

राका स्त्री रा-क नस्य नेत्वम्। १प्रतिपद्युक्तायां पूर्णमासां सम्पूर्णेन्दुतिथौ २नदीभेदे ३नवजातरजस्कायां नार्यां ४कच्छुरोगे च मेदि०। ५आङ्गिरसः कन्याभेदे कुहशब्दे २१६२ पृ० दृश्यम्।

राक्षस पु० रक्ष एव स्वार्थे अच्। "क्वचित् स्वार्थिका अपि प्रत्ययाः प्रकृतितो विकृतवचनान्यतिवर्त्तन्ते" इति भाष्योक्तेः पुंस्त्वम्। स्वनामख्याते निशाचरे १जातिभेदे अमरः जातौ ङीष्। २राक्षसजातिस्त्रियाम् स्त्री। रक्षस इदम् अण्। ३राक्षसवन्त्रिनि त्रि०स्त्रियां ङीष्। "राक्षसी रात्रिरन्यत्र" ति०त०। ४दंष्ट्रायां ५मद्य० ६चण्डिकायां ७चौरनामगन्धद्रव्ये च स्त्री मेदि० ङीष्।

राक्षसेन्द्र पु०राक्षस इन्द्र इव श्रेष्ठत्वात्। विभीषणे ख्ये उ पुत्रे निशाचरे रावणे त्रिका०।

राक्षा स्त्री राक्ष्यतेऽनया रक्ष-कर्मणि-घञ् पृषो० इद्धिः वस्य रत्वं। ज्ञाक्षायाम् अमरः।

राख गोपने भूषणे निवारणे च सक० सामर्थ्ये अक० भ्वा० पर० सेट्। राखति अराखीत्। अदित् चङि न वृद्धिः।

राग पु० रञ्ज-भावे घञ् नि० नलोपश्च। १रञ्जने २शुक्लादिवर्णे ३प्रीतौ ४अनुरागे ५जपे ६मालवादिनामभिः प्रसिद्धे निषादादिस्वरयोनिके स्वरभेदे मेदि० ७चन्द्रे ८स्वर्णे च शब्दर०। करणे घञ्। ९लोहितवर्णे १०तद्विशिष्टवाद्यादौ च "तेन रक्तं रागात्" पा० अनुरागलक्षणम् उज्ज्वलमणिनोक्तं यथा "सुखमयधिकं चित्ते सुखत्वेनैव रज्यते। यतस्तु प्रणयोत्कर्षात् स राग इति कथ्यते"। स्वरभेदनिरुक्तिर्यथा "यैस्तु चेतांसि रज्यन्ते जनस्य तनवर्त्तिनाम्। ते रागा इति कथ्यन्ते मुनिभिर्भरतादिभिः" तेषां भेदाः संगीतदा० मतमभेदे नाना तत्र प्रसिद्धा षड् भेदा यथा